

ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ
ИНДУСТРИЯ
ЖӘНЕ
ИНФРАҚҰРЫЛЫМДЫҚ
ДАМУ МИНИСТРЛІГІ

QazIndustry

«ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ИНДУСТРИЯ ЖӘНЕ
ЭКСПОРТ ОРТАЛЫҒЫ АҚ»

**ҚР МЕМЛЕКЕТТІК
ИНДУСТРИЯЛЫҚ-
ИННОВАЦИЯЛЫҚ
ДАМУ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ
ІСКЕ АСЫРУ НӘТИЖЕЛЕРІ**

9 АЙ ҚОРЫТЫНДЫСЫ БОЙЫНША

2021ж. желтоқсан

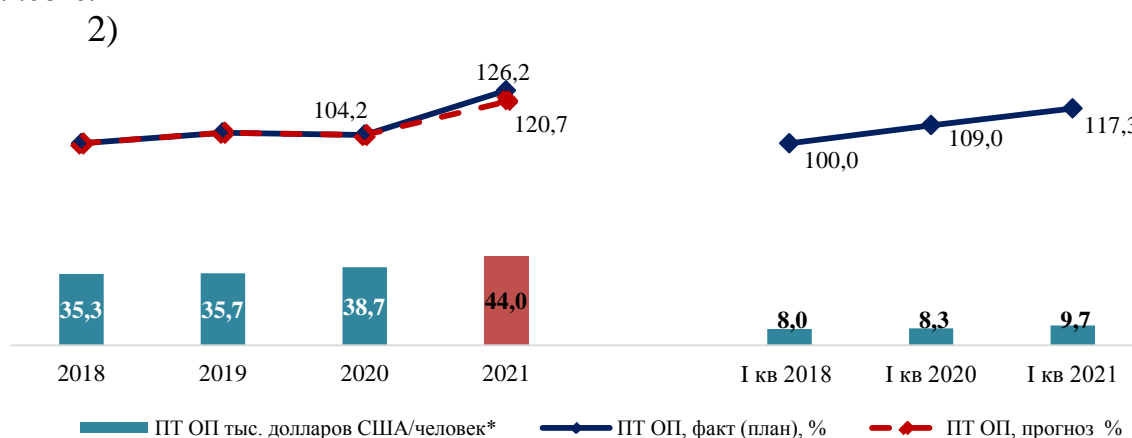
Нұр - Сұлтан

2018 жылғы ұқсас кезеңмен салыстырғанда 2021 жылғы 9 ай қорытындысы бойынша ҚР Мемлекеттік индустриялық-инновациялық даму бағдарламасының нысаналы индикаторлары мен нәтижелер көрсеткіштері

нысаналы индикаторлар бойынша:

1) 2021 жылғы қаңтар-наурызда елдегі өңдеу өнеркәсібінің еңбек өнімділігі 9,7 мың АҚШ доллар/адамды құрады немесе 2018 жылғы деңгейге 117,3% (2021 жылға арналған жоспар – 2018 жылғы деңгейге 126,2%);

1 сурет. 2018-2021 жж. еңбек өнімділігі және өңдеу өнеркәсібінің өнімділік индексі

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ

Өңірлік бөліністе елдің өңдеу өнеркәсібінің еңбек өнімділігі 2021 жылдың 1 тоқсанының қорытындысы бойынша 2018 жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда еліміздің 17 өңірінің: Жамбыл (66%), Қостанай (56%), Алматы (41%), Алматы (40%), ШҚО (38%), СҚО (38%), Шымкент (37%), Нұр-сұлтан (35%), Ақмола (32%), Ақтөбе (17%), БҚО (16%), Павлодар (13%), Атырау (10%) және Маңғыстау (3%) облыстарында өсімді көрсетті.

2018 жылдың ұқсас кезеңіне қатысты 2021 жылғы қаңтар-маусымда еңбек өнімділігі индикаторының төмендеуі 17 өңірдің 3-ін көрсетті, атап айтқанда: Түркестан облысында 13% - ға, Қызылорда облысында 13% - ға, Қарағанды облысында 7% - ға төмендеді.

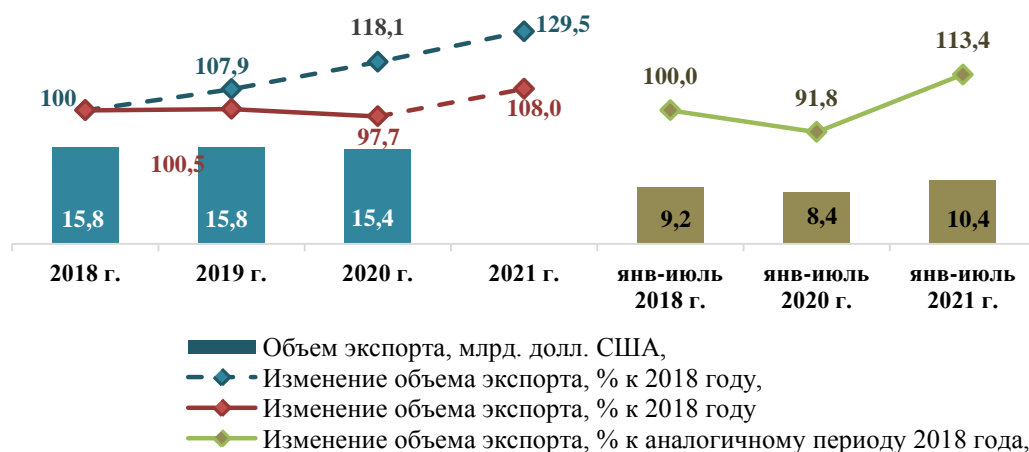
1 кесте 2021 жылғы қаңтар-маусымда номиналды мәнде өңдеуші өнеркәсіптің еңбек өнімділігі және өңірлер бөлінісінде 2018 жылғы ұқсас кезеңге қарағанда нақты өсу

Регионы РК	2018	2019	2020	I кв 2018	I кв 2020	I кв 2021	январь-март 2021/ январь-март 2018*	январь-март 2021/ январь-март 2020
Республика Казахстан	35,3	35,7	38,7	8,0	8,3	9,7	17,3	8
Жамбылская	23,3	26,9	29,8	4,4	6,1	3,3	66	42
Костанайская	33,3	44,2	52,7	6,1	11,9	12,5	56	7
Алматинская	34,6	32,9	35,6	5,9	7,9	10,0	41	23
г. Алматы	23,3	26,4	24,6	4,8	5,6	7,0	40	26
СКО	22,2	23,6	26,6	5,2	5,1	6,0	38	28
ВКО	33,6	33,4	39,1	6,8	7,5	9,5	38	21
г. Шымкент	63,4	53,1	55,9	-	10,6	12,5	37	18
г. Нур-Султан	37,4	47,5	50,8	7,2	10,1	10,4	35	14
Акмолинская	31,6	32,0	45,5	6,9	8,8	10,4	32	17
Актюбинская	32,2	29,6	30,3	8,8	8,3	8,5	17	0
ЗКО	22,2	20,9	18,5	4,1	4,0	3,3	16	14
Павлодарская	38,7	37,6	36,3	8,6	8,0	8,2	13	6
Атырауская	79,9	82,1	83,9	19,3	21,4	18,7	10	16
Мангистауская	17,4	15,1	18,2	7,7	3,5	3,8	3	18
Карагандинская	47,1	46,8	51,0	12,0	11,5	14,8	-7,1	6
Кызылординская	19,6	21,2	21,8	6,4	4,7	4,3	-13	6
Туркестанская	28,8	26,9	27,5	-	5,4	4,6	-13	13

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ

3) 2021 жылғы қаңтар-шілдеде өңдеу өнеркәсібі экспортының көлемі 2018 жылғы ұқсас кезеңмен салыстырғанда 13,4% ұлғайды және 10,4 млрд. АҚШ долл. құрады (2021 жылға жоспар – 2018 жылғы деңгейге 129,5%);

2 сурет. Өңдеуші өнеркәсіп экспортының көлемі

Ақпарат көзі: ҚР СЖРА ҰСБ, ҚР ҚМ МКК

Өңірлік бөліністе 2021 жылғы қаңтар-шілдеде өңдеу өнеркәсібі өнімі көлемінің экспортының ең көп өсімі 2018 жылғы қаңтар-шілдемен салыстырғанда байқалады:

- Түркістан облысында 2,4 есеге жуық (+137,4 млрд АҚШ долл.) ұн-жарма өнеркәсібі өнімдерін жеткізудің 215 есе, өңделген және

консервіленген балықты, шаян тәрізділер мен ұлуларды 13,7 есе, өңделген етті, оның ішінде үй құсы етін 5,4 есе, ядролық отынды (уранды) 2,1 есе өсіру есебінен жүзеге асырылады. Индикатордың өсуі 2018 жылы ОҚО деректерін Түркістан облысына және Шымкент қаласына ҚР ҚМ МКК-не бөлуге байланысты болуы мүмкін.

- Ақмола облысында **1,6 есеге** жуық (+46,7 млрд АҚШ долл.) мұнай өңдеу өнімдері экспортының 48 есе, үй құсының өңделген және консервіленген еті экспортының 14 есе өсуі есебінен, сондай-ақ ядролық отын (уран) экспортының басталуымен 42 608,6 мың АҚШ долларына өсуі есебінен;

- Қарағанды облысында 34,1% - ға (+846,4 млрд АҚШ долл.), 2018 жылдың ұқсас кезеңінде өңірдің үлесін 27% - дан бастапқы пішіндегі пластмассаларды жеткізудің 9,9 есеге, маргарин мен ұқсас тағамдық тоң майларды жеткізудің 1,9 есеге, мысты жеткізудің 44% - ға, асыл (бағалы) металдарды жеткізудің 40% - ға, сондай-ақ шойын, болат және ферроқорытпаларды жеткізудің 28% - ға өсуі есебінен экспорттың жалпы көлемінде 32% - ға дейін ұлғайтуға байланысты;

- Алматы қ. 31% - ға (+281,3 млрд. АҚШ долл.), коммуникациялық жабдықтарды жеткізуді 15,8 есе, әуе және ғарыштық ұшу аппараттарын жеткізуді 7,8 есе, автокөлік құралдарын жеткізуді 6,8 есе, тұрмыстық электр аспаптарын жеткізуді 3,3 есе, тыңайтқыштар мен құрамында азот бар қосылыстарды жеткізуді 2,7 есе арттыру есебінен (2-кесте.).

2 кесте. Өңірлер бөлінісінде өңдеуші өнеркәсіп экспортының көлемі, млн.АҚШ доллары

№	Регионы	янв-июль 2018 г.	янв-июль 2020 г.	янв-июль 2021 г.	янв-июль 2021 г. / янв-июль 2018 г.	янв-июль 2021 г. / янв-июль 2020 г.
	Обрабатывающая промышленность	9 186,9	8 437,4	10 414,7	13,4	23,4
1	Акмолинская область	76,5	73,8	123,2	61,0	67,0
2	Актюбинская область	803,4	550,5	618,4	-23,0	12,3
3	Алматинская область	191,3	194,6	221,7	15,9	13,9
4	Атырауская область	816,3	691,0	935,2	14,6	35,3
5	ЗКО	139,1	84,0	80,7	-42,0	-4,0
6	Жамбылская область	157,4	76,0	80,9	-48,6	6,5
7	Карагандинская область	2 482,1	2 110,9	3 328,5	34,1	57,7
8	Костанайская область	170,5	208,6	192,6	13,0	-7,6
9	Кызылординская область	44,6	33,3	52,2	16,9	56,8
10	Мангистауская область	30,9	33,7	37,8	22,5	12,1
11	Павлодарская область	1 326,7	1 078,7	1 362,7	2,7	26,3
12	СКО	44,0	42,9	43,2	-1,9	0,6
13	Туркестанская область	95,8	220,2	233,3	143,4	5,9
14	ВКО	921,9	1 074,3	1 244,6	35,0	15,8
15	г. Нур-Султан	475,5	863,4	428,9	-9,8	-50,3
16	г. Алматы	907,0	878,4	1 188,3	31,0	35,3
17	г. Шымкент*	496,2	215,5	237,2	-52,2	10,1

*** - ҚР ҚМ МКК ОҚО деректерін Түркістан облысы мен Шымкент қаласына бөлудің күрделілігіне байланысты, ОҚО деректері 2018 жылы Шымкент қаласына жатқызылды

Ақпарат көзі: ҚР СЖРА ҰСБ, ҚР ҚМ МКК

2018 жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда есепті кезеңде **өңделген тауарлар экспорты көлемінің қысқаруы 6 өңірде** байқалады, олардың ішінде неғұрлым келесі өңірлерде:

- **Шымкент қаласында мұнай өнімдері экспортының 3,4 есеге, азық-түлік өнімдерінің 30,2%, қара металлургияның 47,6%, жеңіл өнеркәсіптің 43% ең көп төмендеуі есебінен 52,2% артық.** Индикатордың төмендеуі 2019 жылдан бастап ОҚО деректерін Түркістан облысына және Шымкент қаласына ҚР ҚМ МКК-не бөлуге байланысты болуы мүмкін. 2018 жыл бойынша ОҚО-ның деректері Шымкент қаласы қатарына жатқызылды.

- **Жамбыл облысында 48,6%**, отандық нарықты қантпен 60%-ға қанықтыратын Ресейдің 75 зауытымен және Беларусьтің төрт зауытымен жоғары бәсекелестікке байланысты Ақсу және Меркі қант зауыттары қызметінің тоқтатылуына, сондай-ақ әлемдік нарықта уран бағасының төмендеуіне байланысты ядролық отын экспортының тоқтатылуына байланысты шойын, болат және ферроқорытпаларды елден тыс жерлерге жеткізуді 3,7 есе, қантты 58,2 есе қысқарту есебінен;

- **БҚО-да тұрмыстық электроника өнімдері экспортының 8,4 есеге, құбырлардың, құбыржолдардың, профильдердің, болаттан жасалған фитингтердің 4,8 есеге, мұнай өңдеудің 2,4 есеге, сондай-ақ өңделген және**

консервіленген еттің 33% қысқаруы есебінен **42%** төмендеді.

ҚР өңдеу өнеркәсібі экспортының көлеміне бұрынғысынша **Қарағанды облысы (32%)** негізгі үлес қосуда. Өңір әлемнің 49 еліне, оның ішінде Ресей, Қытай, Біріккен Араб Әмірліктеріне, Ұлыбританияға, Өзбекстанға, Украинаға, Қырғызстанға және басқа елдерге 60-тан астам тауар экспорттайды. Негізгі экспорттық тауарлар-мыс, жалпақ илек, ферроқорытпа, кремний. Экспортталатын тауарлардың шамамен 75% - ы өңірдің өңдеуші өнеркәсібінің экспортынан Арселор Миттал Теміртауға (35,4%) және Қазақмыс корпорациясына (39,3%) тиесілі.

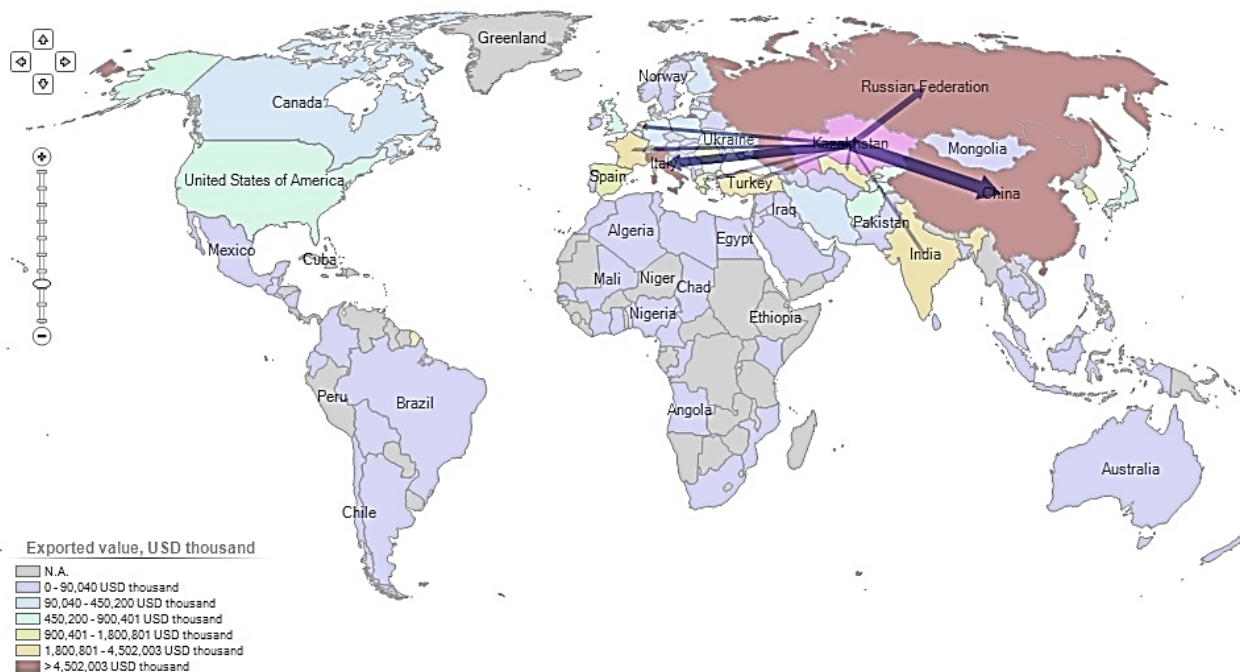
ОП экспорт көлеміне үлес қосу бойынша көшбасшылар қатарында Павлодар облысы (13,1%), ШҚО (12%), Алматы қаласы (11,4%) және Атырау облысы (9%) бар. Өңдеу өнеркәсібінің экспортына Қызылорда (экспорттың жалпы көлемінің 0,5%), Солтүстік Қазақстан (0,4%) және Маңғыстау (0,4%) облыстары ең аз үлес қосады.

Ел бөлінісінде есепті кезеңде қазақстандық өңделген өнім импортының көлемі бойынша Қытай Халық Республикасы дәстүрлі түрде жеткізу көлемі 1 млрд АҚШ долларынан асатын жетекші орынға ие болды. Екінші орында Ресей Федерациясы, оған импорт көлемі 600 млн АҚШ долларынан асты. Италия 600 млн АҚШ доллары көлемімен үшінші орында тұр.

Қазақстандық тауарлардың шикізаттық және шикізаттық емес импортының жалпы көлемі бойынша Италия көш бастап келеді, жеткізу көлемі 4 361 млн АҚШ долларын құрайды. Екінші орында 4 321 млн АҚШ долларын құраған Қытай Халық Республикасы, үшінші орында 3 230 млн АҚШ доллары көлемімен Ресей Федерациясы.

Өңірлік бөліністе негізгі экспорттық әріптес дәстүрлі түрде Еуроодақ болып табылады. ЕО елдеріне экспорттың жалпы көлемі шамамен 2 млрд. АҚШ долл. құрады. .

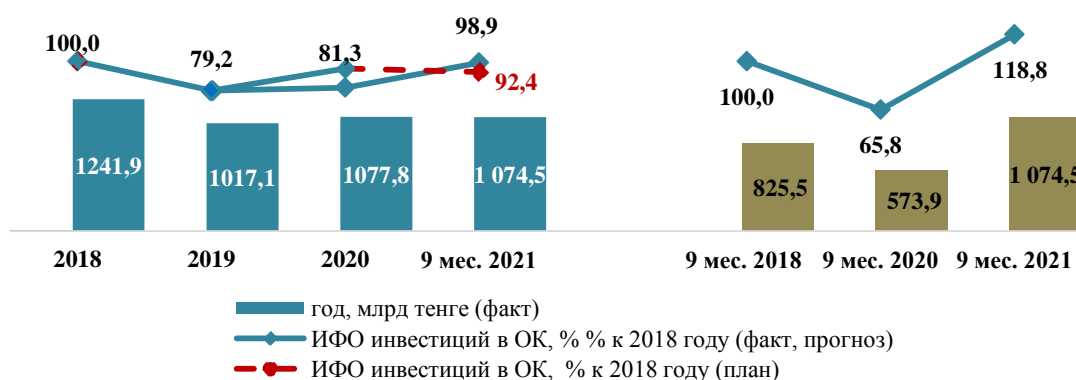
3 сурет. ҚР өңделген өнім экспортының географиясы

Дереккөз: www.trademap.org/

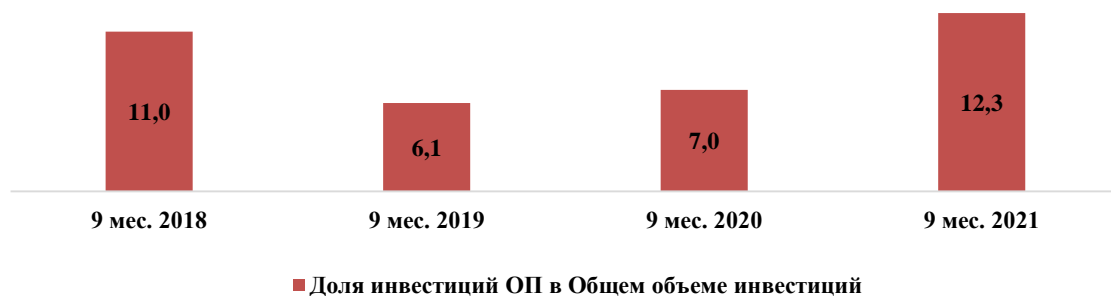
4) **2021 жылғы қаңтар-қыркүйекте өңдеуші өнеркәсіптің негізгі капиталына инвестициялар көлемінің НКИ 2018 жылғы деңгейге қарағанда 18,8%-ға ұлғайды және 1 074,5 млрд.тенгені құрады (2021 жылға жоспар-2018 жылғы деңгейге қарағанда 92,4%).;**

4 сурет. Өңдеуші өнеркәсіптің негізгі капиталына инвестициялардың НКИ

2021 жылдың 9 айының қорытындысы бойынша елдің негізгі капиталына инвестициялардың жалпы көлеміндегі **өңдеуші өнеркәсіпке салымдар** үлесі 2018 жылғы 11% - дан 2021 жылы 12,3% - ға дейін ұлғайды. (5 сур.)

5 сурет. Өңдеуші өнеркәсіптің негізгі капиталына инвестициялардың үлесі, %

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ

Инвесторлардың меншікті қаражаты секторды қаржыландырудың негізгі көзі болып қалуда (жалпы көлемнің 59% - ы) және 633,8 млрд тенгені құрайды (металлургия өнеркәсібі кәсіпорындары салған меншікті қаражаттың 44,3%, химия өнеркәсібі өнімдерін өндіру кәсіпорындары 14,4% және өзге де металл емес минералдық өнімдерді өндіру кәсіпорындары 12,9%). Сектордың банк кредиттеріне тәуелділігі айтарлықтай қысқарды -

басқа қарыз қаражатының үлес салмағы 6,4% - дан 33,5% - ға дейін ұлғайған кезде 2018 жылмен салыстырғанда олардың үлесі 39,1% - дан 7% - ға дейін қысқарды. Басқа да қарыз қаражаты тамақ өнімдерін, мұнай өңдеу өнімдерін, химия өнеркәсібі өнімдерін, резеңке және пластмасса бұйымдарын өндіруге, металлургия өндірісіне тартылды.

Сондай-ақ, Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының COVID-19 коронавирустық инфекциясы бойынша пандемия жариялауына байланысты 2021 жылғы қаңтар-қыркүйекте жергілікті бюджеттен негізгі фармацевтикалық өнімдер мен фармацевтикалық препараттар өндірісіне 6,7 млрд теңге инвестицияланды. (6-сурет)

6 сурет. Қаржыландыру көздері бойынша өңдеу өнеркәсібінің негізгі капиталына инвестициялар, млрд теңге

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ

Өңірлік бөліністе 2021 жылғы 9 айдың қорытындысы бойынша елдің өңдеуші өнеркәсібінің негізгі капиталына инвестициялар көлемін талдау 2018 жылмен салыстырғанда елдің 17 өңірінің 11-інде өсім көрсетті (3-кесте). Ең үлкен өсу төменде байқалады:

Атырау облысында өсім бастапқы нысандардағы пластмасса өндірісіне 28,3 есе және өнеркәсіптік газдар өндірісіне салу, сондай-ақ «Lumran Caspian Pharmaceuticals LLP» ЖШС фармацевтикалық зауытын, каустикалық сода, тұз қышқылын, алюминий оксихлоридін және «Global Chemical» ЖШС темір хлоридін өндіру зауытын салу және 2022 жылы Атырау қаласында «NEWASCENT» ЖШС тауарлық бетон мен автоклавты газоблокты өндіру зауытын салу жобаларын іске асыруға салым тарту есебінен 4,6 есе қамтамасыз етілді.

Қарағанды облысында 2,3 есе өсім, шойын, болат және феррокорытпа өндірісіне 3,1 есе, мыс өндірісіне 2,4 есе салымдар есебінен және автомобильдер мен резеңке шиналар, қақпақтар мен камералар өндірісіне, резеңке шиналар мен қақпақтарды қалпына келтіруге салымдардың басталуы есебінен, сондай-ақ «Қазақмыс корпорациясы» ЖШС

қара мыс концентраттарын гидрометаллургиялық қайта өңдеу тәжірибелік зауытының құрылысы бойынша жобаларды, «Алайғыр» БК» ЖШС Алайғыр кен орнының полиметалл кендерін қайта өңдеу жөніндегі жобаны, Сарыопан кен орнында «Saryopan Operating» ЖШС, Саран қаласында автомобиль шиналарын өндіруді ұйымдастыру «Kamatyreskz» ЖШС және Қарағанды кешенді қорытпалар зауытын салу бойынша жобаларды іске асыруға салымдар тарту есебінен қамтамасыз етілді.

ШҚО-да майлар мен тоң майлар өндірісіне 88 есе, қорғасын, мырыш және қалайы өндірісіне 4 есе, гофрленген қағаз бен картон, қағаз және картон ыдысына 3 есе, мысқа 2,8 есе, кірпішке, жабынқыш және күйдірілген өзге де құрылыс бұйымдарына 2,8 есе, өзге де негізгі бейорганикалық химиялық заттарға 2,5 есе, асыл (бағалы) металдарға 2,2 есе салымдар, сондай-ақ жұмыс істеп тұрған «KAZ Minerals» ЖШС сульфидті фабрикасын қайталау жолымен Ақтоғай КБК-нің қайта өңдеу қуаттарын кеңейту бойынша, «Казцинк» ЖШС Rail-Veyog көлік жүйесін іске қосумен Долинный-Обручевка кенішінің өнімділігін арттыру (1-ші кезек), «Altyn shyghys» ЖШС өнімділігі тәулігіне 1000 тоннаға дейін автоматтандырылған мультимәдениетті май экстракциялық зауыт салу бойынша жобаларды іске асыруға салым тарту есебінен қамтамасыз етілді.

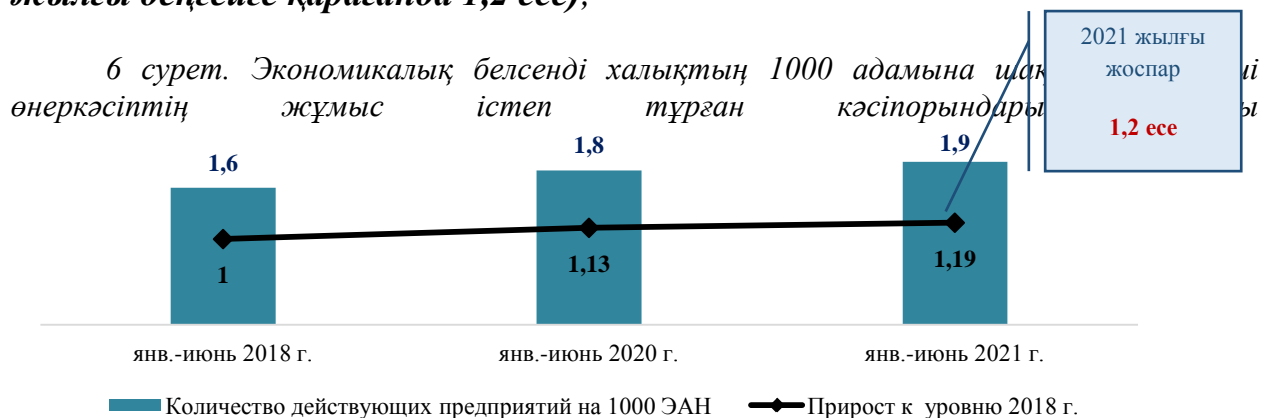
Секторға ең төмен салымдар Батыс Қазақстан облысында (3,6 млрд теңге немесе ҚР бойынша көлемнің 0,3%), Қызылорда облысында (6 млрд теңге немесе 0,6%) және Түркістан облысында (9,1 млрд теңге немесе 0,8%) байқалады.

3 кесте. ҚР өңірлері бөлінісінде өңдеу өнеркәсібінің негізгі капиталына инвестициялар

Регионы	Инвестиции, тыс. тенге			ИФО инвестиции, %		
	9 мес. 2018 г.	9 мес. 2020 г.	9 мес. 2021 г.	Динамика	янв-сент 2021/ янв-сент 2018	янв-сент 2021/ янв-сент 2020
РК	825 492	573 861	1 074 484		118,8	180,6
Атырауская	64 228	60 233	322 870		465,5	543,3
Карагандинская	85 240	149 862	221 650		230,6	141,0
ВКО	28 782	47 380	73 041		227,8	145,9
Мангистауская	4 923	9 495	11 341		211,7	114,7
Акмолинская	33 600	50 159	72 016		186,3	136,2
Костанайская	11 184	10 885	22 953		164,7	198,9
Жамбылская	26 575	17 187	44 079		149,1	245,7
Актюбинская	29 992	33 779	43 690		127,0	124,2
Павлодарская	70 748	46 673	83 764		120,7	171,1
г.Нур-Султан	12 142	5 767	13 339		103,7	223,1
СКО	9 993	9 258	11 063		103,1	112,9
Алматинская	49 691	37 093	51 292		-6,0	133,1
Туркестанская	8 838	8 657	9 100		-6,2	101,9
г.Алматы	28 236	55 709	29 089		-6,5	-50,3
Кызылординская	18 368	2 248	6 099		-68,7	264,3
ЗКО	11 842	3 224	3 645		-72,9	106,2
г.Шымкент	331 109	26 252	55 454		-84,1	205,2

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ

4) 2021 жылғы қаңтар-маусымда жұмыс істеп тұрған өңдеуші өнеркәсіп кәсіпорындарының саны бойынша индикатордың мәні экономикалық белсенді халықтың 1000 адамына шаққанда 2018 жылғы ұқсас деңгейге қарағанда 1,2 есе ұлғайды (2021 жылға жоспар – 2018 жылғы деңгейге қарағанда 1,2 есе);

Өңірлік бөліністе Нұр-Сұлтан және Алматы қалалары сияқты өңірлерде экономикалық белсенді халықтың 1000 адамына шаққанда өңдеуші өнеркәсіптің жұмыс істеп тұрған кәсіпорындары санының өсу көрсеткішінің оң серпіні байқалады - 3,8 есе, бұл 2021 жылы көрсеткіштің 2018 жылғы деңгейге қарағанда 1,2 есе және 8% өсуіне алып келді (4 кесте).

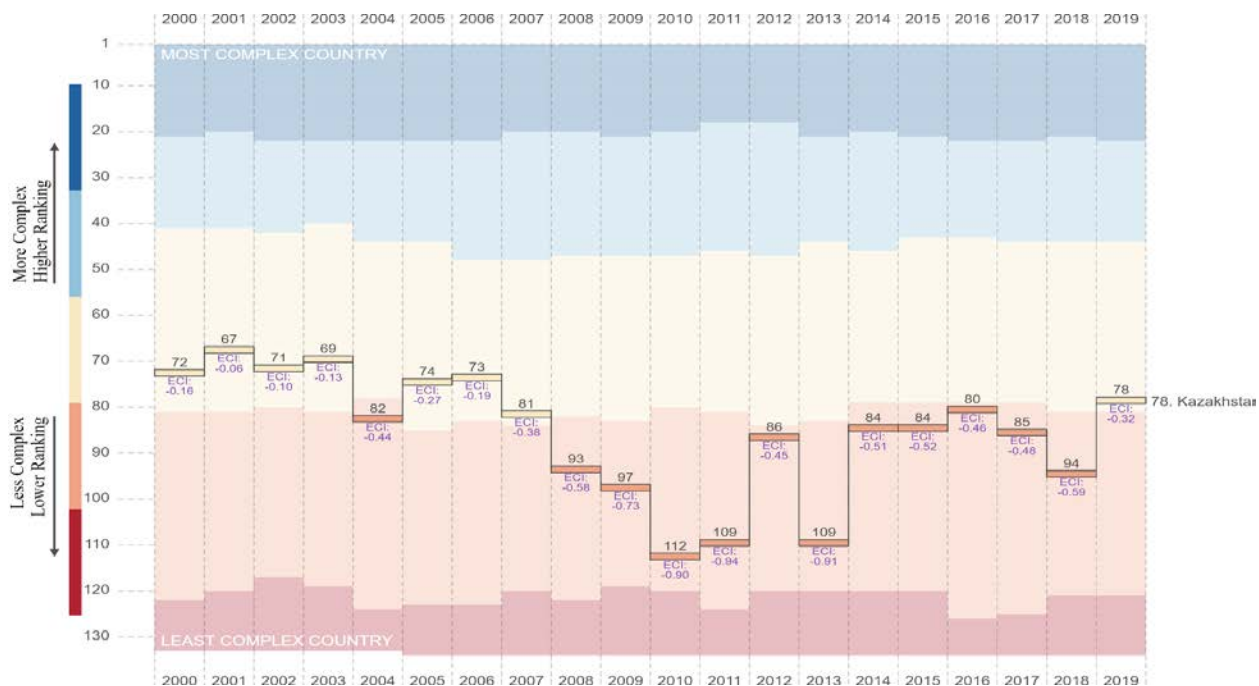
4 кесте. Өңдеуші өнеркәсіптің жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарының санын экономикалық белсенді халықтың 1000 адамына шаққанда ұлғайту, есе

№ р/с	Өңір	қаңтар- маусым 2018 ж. *	қаңтар- маусым 2020 ж. *	қаңтар- маусым 2021 ж.*	қаңтар- маусым 2021ж.	Жұмыс күшінің саны, мың адам қаңтар- маусым 2021ж.	2021/2018 көрсеткі шінің өсуі%*	2020/2018 көрсеткі шінің өсуі,%	2021/2020 көрсеткіш інің өсуі%*
	Қазақстан Республикасы	1,6	1,8	1,9	17 432	9 256.4	119	113	105
1	Ақмола	1,2	1,4	1,5	622	418.6	119	112	106
2	Ақтөбе	1,2	1,5	1,6	716	441.2	139	132	106
3	Алматы	0,9	1,0	1,1	1 124	1023,2	122	113	107
4	Атырау	0,8	1,0	1,1	372	333.8	131	122	108
5	БҚО	1,1	1,2	1,2	420	338.4	113	111	101
6	Жамбыл	0,8	0,9	1,0	504	528.6	120	113	106
7	Қарағанды	2,3	2,5	2,5	1 696	678.5	109	110	98
8	Қостанай	1,1	1,2	1,3	632	498.1	120	118	102
9	Қызылорда	0,7	0,8	0,9	294	344.1	121	115	105
10	Маңғыстау	1,5	1,5	1,6	542	347.0	101	99	102
11	Павлодар	2,1	2,3	2,5	996	403.2	120	114	106
12	СҚО	1,2	1,4	1,5	442	303.1	125	118	106
13	Түркістан	0,4	0,5	0,6	474	818,9	138	128	108
14	ШҚО	1,3	1,4	1,4	1 002	701.5	113	109	104
15	Нұр-Сұлтан қаласы	3,2	3,5	3,8	2 327	608.5	120	111	108
16	Алматы қаласы	3,5	3,8	3,8	3 973	1034.6	108	106	102
17	Шымкент қаласы	2,3	2,7	3,0	1 296	434.9	131	120	109

*Дереккөз: ҚР СЖА ҰСБ, *»QazIndustry» ҚИЭО» АҚ есептік деректері*

5) **2019 жылы Қазақстан Экономикалық күрделілік индексі -0,32** балл елдер рейтингінде 133 елдің ішінде **78 орынды** иеленді (2021 жылға жоспар - 0,12 Экономикалық күрделілік индексімен 70 орын).

7 сурет. 2000-2019 ж.ж. Экономикалық күрделілік индексі рейтингінде Қазақстанның орны 2000-2019 ж.ж. Экономикалық күрделілік индексі рейтингінде Қазақстанның орны

2004-2019 жылдар ішінде экономикалық өсу неғұрлым күрделі жаңа өнімдерді әртараптандыруға және шығаруға негізделген. 2004 жылдан бастап Қазақстан жалпы сомасы 886 млн АҚШ доллары химия саласында, металл өнімінде, минералда және ауыл шаруашылығында **19 жаңа өнім түрімен экспорттық¹ қоржынын кеңейтті** (5 кесте).

5 кесте. Қазақстанның экспорттық қоржыны өнімдерінің жаңа түрлері

№	Тауарлардың жаңа түрі	Үлесі, %	Жалпы сомасы, АҚШ долл.	Сала
1.	Зығыр тұқымдары	18,90%	168 млн	Ауыл шаруашылығы
2.	Күнбағыс тұқымы	17,70 %	157 млн	Ауыл шаруашылығы
3.	Кептірілген бұршақ	5,79%	51,3 млн	Ауыл шаруашылығы
4.	Рапс тұқымы	4,17%	37,0 млн	Ауыл шаруашылығы
5.	Картоп	2,50%	22,2 млн	Ауыл шаруашылығы
6.	Өзге де өсімдік майлары мен тоң майлары	2,45%	21,7 млн	Ауыл шаруашылығы
7.	Қабықтағы жұмыртқалар	1,98%	17,5 млн	Ауыл шаруашылығы
8.	Фармацевтикада пайдаланылатын жануарлардан алынатын өнімдер	1,86%	16,5 млн	Ауыл шаруашылығы

¹ Ескертпе: өнім 15 жыл бұрын болмаған және бүгінде болған жағдайда «жаңа» болып саналады.

№	Тауарлардың жаңа түрі	Үлесі, %	Жалпы сомасы, АҚШ долл.	Сала
9.	Парфюмерияда, фармацевтикада және инсектицидтерде пайдаланылатын өсімдік шаруашылығы өнімі	1,31%	11,6 млн	Ауыл шаруашылығы
10.	Өңделген дәнді дақылдар	0,73%	6,47 млн	Ауыл шаруашылығы
11.	Тұз	2,52%	22,3 млн	Минералдар
12.	Цемент	9,03%	80 млн	Минералдар
13.	Жіксіз шойын немесе болат құбырлар –	17,47%	155 млн	Металл өнімдері
14.	Соғылған шыбықтардан басқа, одан әрі қайта өңдеуге ұшырамаған өзге де темір шыбықтар	8,66%	76,8 млн	Металл өнімдері
15.	Алюминий сым	2,48%	22 млн	Металл өнімдері
16.	Көмірден, қоңыр көмірден тазартылған гудрон	0,58%	5,14 млн	Минералдар
17.	Шифер	0,16%	1,42 млн	Минералдар
18.	Цианидтер	1,55%	13,8 млн	Химия саласы
19.	Сублимацияланған күкірт	0,16%	1,45 млн	Химия саласы

Дереккөз: <https://atlas.cid.harvard.edu/rankings>

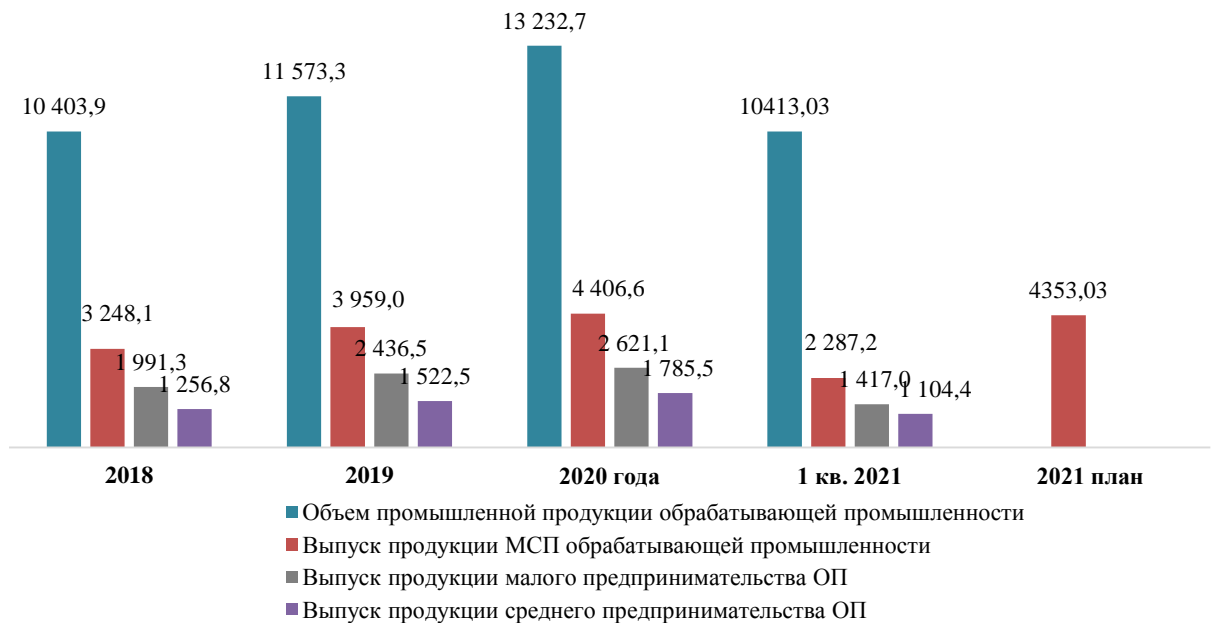
Сонымен қатар, отандық тауарлардың жеткілікті мөлшерде әртараптандырылуының өсуіне қарамастан, экспорт табыстың едәуір өсуіне ықпал ету үшін шағын көлемде жүзеге асырылды.

Көрсеткіштер бойынша:

Индустриялық кәсіпкерліктің әлеуетін арттыру арқылы индустрияландыруды тереңдету жөніндегі міндеттер шеңберінде:

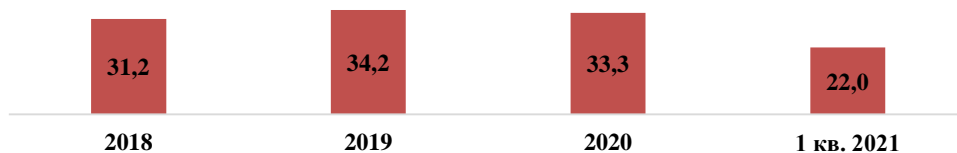
1) 2021 жылдың 1 тоқсанының қорытындысы бойынша өңдеу өнеркәсібіндегі шағын және орта бизнес өндірісінің көлемі 2 287,2 млрд.теңгені құрады (2021 жылға жоспар - 4 353 037,4 млн теңге.)

8 сурет. **Өңдеуші өнеркәсіптегі шағын және орта кәсіпкерлік өндірісінің көлемі, млрд теңге**

2021 жылдың 1 тоқсанының қорытындысы бойынша өңдеу өнеркәсібі өндірісінің жалпы көлеміндегі **өңдеу өнеркәсібіндегі шағын және орта кәсіпкерлік өндірісі** көлемінің үлесі **22%** - ды құрады. 9 сур.

9 сурет. **Өңдеуші өнеркәсіптегі шағын және орта кәсіпкерлік өндірісінің көлемі, %**

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ

Өңдеу өнеркәсібіндегі шағын және орта кәсіпкерлік өнімінің негізгі көлемі **2020 жылдың 1 тоқсанында келесі өңірлерге тиесілі**: Нұр-Сұлтан қаласы (өңдеу өнеркәсібіндегі ШОК өндірісінің жалпы көлемінен 447,9 млрд теңге немесе 10,3%), Қарағанды облысы (өңдеу өнеркәсібіндегі ШОК өндірісінің жалпы көлемінен 248,8 млрд теңге немесе 5,7%), Алматы қаласы (өңдеу өнеркәсібіндегі ШОК өндірісінің жалпы көлемінен 239,9 млрд теңге немесе 5,5%), Қостанай облысы (өңдеу өнеркәсібіндегі ШОК өндірісінің жалпы көлемінен 218,8 млрд теңге немесе 5%) және Алматы облысы (өңдеу өнеркәсібіндегі ШОК өндірісінің жалпы көлемінен 194,9 млрд теңге немесе 4,5%). 6 кесте.

6 кесте. *Өңірлер бөлінісінде өңдеу өнеркәсібіндегі кәсіпорындардың шағын және орта кәсіпкерлігі өндірісінің көлемі, млрд теңге*

Республика Казахстан	1 кв. 2021			Доля
	МСП	Малые	Средние	
	2 287,2	1 227,4	1 059,8	100
Ақмолинская	142,9	43,4	99,5	3,3
Ақтоинская	68,9	34,6	34,3	1,6
Алматынская	194,9	103,5	91,3	4,5
Атырауская	36,1	16,9	19,1	0,8
ЗКО	53,6	27,6	26,0	1,2
Жамбылская	87,5	37,5	50,0	2,0
Қарағандинская	248,8	122,3	126,4	5,7
Қостанайская	218,8	84,0	134,7	5,0
Қызылординская	34,1	25,5	8,6	0,8
Мангистауская	38,3	20,8	17,5	0,9
Павлодарская	88,9	49,2	39,7	2,0
СКО	79,2	36,6	42,6	1,8
Түркістанская	75,0	54,2	20,8	1,7
ВКО	114,2	56,2	58,0	2,6
г. Нұр-Сұлтан	447,9	370,4	77,5	10,3
г. Алматы	239,9	93,4	146,5	5,5
г. Шымкент	118,3	51,1	67,2	2,7

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ

2) арнайы экономикалық аймақтар аумағында шығарылатын өнім көлемі 2021 жылғы 9 айдың қорытындысы бойынша **521,8 млрд.теңгені** құрады (*2021 жылға жоспар – 1244,7 млрд. теңге*), 2019 жылғы деңгейден 3,6% - ға асып түсті (7 кесте).

2021 жылдың 9 айының қорытындысы бойынша көрсеткіштің өсуі «Астана-жаңа қала» АЭА-ның ірі өндірістерінде **өндіріс көлемінің 1,3 есе** өсуіне (өндірілген өнім көлемі **428 млрд теңге** немесе **82%**) және «Қорғас-Шығыс қақпасы» АЭА-да **1,4 есе** өсуіне (өндірілген өнім көлемі **5 млрд теңге** немесе **1%**) негізделген.

7 кесте. *2021 жылдың 9 айының қорытындысы бойынша арнайы экономикалық аймақтар аумағында шығарылатын өнім көлемі, млрд теңге*

№	Наименование СЭЗ	Объем производства, млрд. тенге			Кол-во постоянных рабочих мест на тер-ри СЭЗ, чел.			Объем экспортируемой продукции, млн. тг.			Объем производства, %	Доля объема прод-ции от общего объема, %	Кол-во постоянных рабочих мест	Объем экспорта
		9 мес. 2019	9 мес. 2020	9 мес. 2021	9 мес. 2019	9 мес. 2020	9 мес. 2021	9 мес. 2019	9 мес. 2020	9 мес. 2021				
1	«Астана – новый город»	328,8	320	428	3944	4080	4700	5,3	19,9	2	30,2	82,0	19,2	37,7
2	«Международный центр приграничного сотрудничества Хоргос»	0	0	0	0	570	750	0	0	0	-	-	-	-
3	«Морпорт Актау»	33,4	26,2	6,9	1661	1908	3494	0	0,5	0,1	-19,3	1,3	10,4	-
4	«Turkistan»		0	0	431	3008	137			0	-	-	68,2	-
5	«Астана - Технополис»	0,3	0,1	0,3	34	41	62		0	0	0,0	0,1	82,4	-
6	«Национальный индустриальный нефтехимический технопарк»	4,7	4,7	4,5	691	865	940	2,9	4,1	3,4	-4,3	0,9	86,0	117,2
7	«Оңтүстік»	11,1	7,5	10,5	1513	1268	2417	9,9	3,1	8,2	-5,4	2,0	59,7	82,8
8	«Павлодар»	32,5	20,2	18,3	1573	1601	1818	11,4	9,1	8	-3,7	3,5	15,6	70,2
9	«Сарыарқа»	21,1	5,7	10,3	858	614	709	9,3	3,1	4,4	-51,2	2,0	17,4	47,3
10	«Химический парк Тараз»	0,9	0,7	0,3	239	247	69		0	0	-6,7	0,1	71,1	-
11	«Хоргос – Восточные ворота»	2,1	0,7	5	218	288	246	0,1	0	0	138,1	1,0	12,8	0,0
12	«Парк инновационных технологий»	41,1	23,9	37,7	6115	6620	5540	0,8	0,8	0,1	-8,3	7,2	19,4	12,5
13	«Quzyjjar»	27,6	0	0		8	60			0	-100,0	-	-	-
	Итого:	503,6	409,7	521,8	17277	21 118	20942	39,7	40,6	26,2	3,6	-	21,2	66,0

Дереккөз: Басқарушы компаниялардан АЭА қызметі туралы есеп

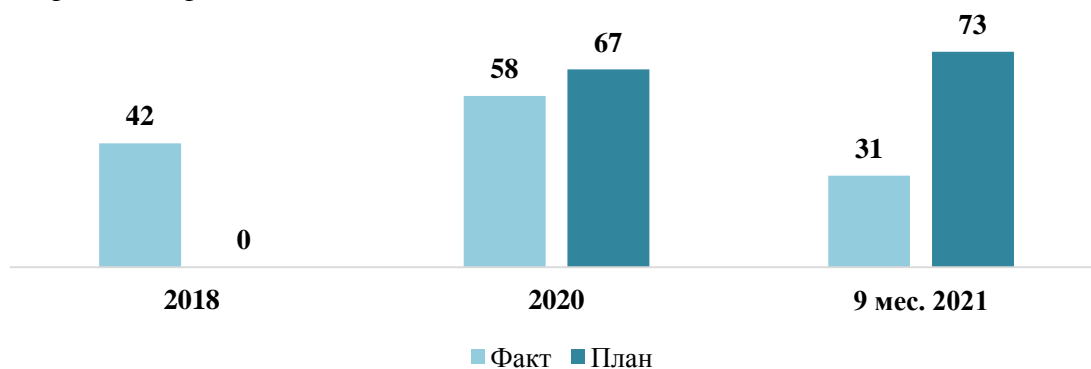
Өндіріс көлемінің едәуір қысқаруы «Тараз химиялық паркі» АЭА-да (шығарылатын өнім көлемінің 1,7 есе қысқаруы) және «Сарыарқа» АЭА-да (шығарылатын өнім көлемінің 1,5 есе қысқаруы) байқалады. «Тараз химиялық паркі» АЭА-да шығарылатын өнім көлемінің қысқаруы «ХИМ-плюс» ЖШС, «Самұрық-Қазына» АҚ жобасында стратегиялық әріптестің болмауына байланысты. «Сарыарқа» АЭА-да шығарылатын өнім көлемінің қысқаруы «Бемер Арматура» ЖШС шар крандары өндірісінің 11,7 есе, «Изоплюс Центральная Азия» ЖШС жылу оқшауланған құбырлар өндірісінің 13,7 есе, «Seven Refractories Asia» ЖШС отқа төзімді материалдары өндірісінің 3,6 есе қысқаруына байланысты. Сондай-ақ АЭА аумағындағы бірқатар кәсіпорындардың өндіріс көлемінің қысқаруы Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының әлемде COVID-19 коронавирустық инфекциясы бойынша пандемия жариялауына, оның ішінде мұнай бағасының төмендігі мен валюта бағамының құбылмалылығына байланысты шикізат әкелуге және өнім экспортына шектеу шараларына байланысты.

Сондай-ақ, 2021 жылғы қаңтар – қыркүйекте 13 АЭА-дан 6-ға («Астана-жаңа қала», «Ұлттық индустриялық мұнай-химия технопаркі», «Оңтүстік»,

«Павлодар», «Сарыарқа», «Инновациялық технологиялар паркі») экспорт көлемінің өсуі байқалады.

3) 2021 жылғы 9 айдың қорытындысы бойынша еңбек өнімділігін арттыру бойынша кәсіпорындар шығындарының бір бөлігін өтеу еңбек өнімділігін арттыруға бағытталған мемлекеттік ынталандыру шараларын алған кәсіпорындар саны **31 кәсіпорынды** құрады. **258 381,48** мың теңге сомасына **59** өтінім бойынша шығындар өтелді (**2021 жылға жоспар – 73 кәсіпорын**).

10 сурет. Еңбек өнімділігін арттыруға бағытталған шығындары өтелген кәсіпорындар саны, бірлік

Дереккөз: ҚР ИИДМ ИДК, «QazIndustry» ҚИЭО» АҚ

Өңірлер бөлінісінде 2021 жылдың 9 айында еңбек өнімділігін арттыру бағыты бойынша шығындарды өтеу Нұр-Сұлтан (68 013,75 мың теңге сомасына 21 өтінім, үлесі - 35,6%), Шымкент (24957,09 мың теңге сомасына 10 өтінім, үлесі - 16,9%) қалаларының, Батыс Қазақстан облысының (26984,11 мың теңге сомасына 5 өтінім, үлесі-8,5%), Ақмола облысының (5281,8 мың теңге сомасына 4 өтінім, үлесі - 6,8%), Алматы облысының (1666,76 мың теңге сомасына 3 өтінім, үлесі - 5,1%), Түркістан облысы (53592,0 мың теңге сомасына 3 өтінім, үлесі – 5,1%) және Алматы қаласы (20571,73 мың теңге сомасына 3 өтінім, үлесі - 5,1%) кәсіпорындары үшін аса танымал болды.

8 кесте. ҚР өңірлері бөлінісінде еңбек өнімділігін арттыру бағыты бойынша шығындарды өтеу

ҚР өңірлері	Мақұлданған өтінімдер саны, бірлік	Өтеу сомасы, мың теңге	Мақұлданған өтінімдердің жалпы санынан үлесі, %
Нұр-Сұлтан қ.	21	68013,75	35,6
Шымкент қ.	10	24957,09	16,9
Батыс Қазақстан облысы	5	26984,11	8,5
Ақмола облысы	4	5281,8	6,8
Алматы облысы	3	1666,76	5,1
Алматы қ.	3	20571,73	5,1
Түркістан облысы	3	53592,0	5,1
Шығыс Қазақстан облысы	2	698,68	3,4
Павлодар облысы	2	36024,5	3,4

Қостанай облысы	2	3767,54	3,4
Солтүстік Қазақстан облысы	2	4995,82	3,4
Қарағанды облысы	1	2200,0	1,7
Атырау облысы	1	17105,6	1,7
БАРЛЫҒЫ	59	265859.4	100

Дереккөз: ҚР ИИДМ ИДК, «QazIndustry» ҚИЭО» АҚ

базалық өндірістерді дамытуды ынталандыру және стратегиялық жобаларды іске асыру арқылы өнеркәсіптік қуаттарды ұлғайту жөніндегі міндеттер шеңберінде:

4) **2021 жылғы қаңтар – наурызда өңдеу өнеркәсібіндегі ЖҚҚ нақты өсімі 2018 жылғы деңгейге қарағанда 119,2% - ды құрады (2021 жылға жоспар-2018 жылғы деңгейге қарағанда 129,3%).**

11 сурет. Өңдеуші өнеркәсіптегі жалпы қосылған құн

Өңірлік бөліністе 2021 жылғы қаңтар-наурызда 2018 жылғы деңгейге қарағанда ЖҚҚ-ның нақты мәнде өсуін 164,2% - ды құрап, **Қостанай облысы** көрсетті, бұл дайын металл бұйымдарын, электрондық және оптикалық және электр жабдығын жөндеу және автомобильдер өндірісі есебінен *машина жасауда ЖҚҚ НКИ-дің 426,1%-ға*; басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де өнімдерді өндіру *есебінен өзге де дайын бұйымдарды өндіру - 349,7% -ға*; өзге де металл емес минералдық өнімдерді өндіру *201,8%-ға* (құрылыс ерітінділерін) айтарлықтай өсуімен шартталған. Сонымен қатар, гофрленген қағаз бен картон, қағаз және картон ыдыстары, тоқылған және трикотаж киімдер, металл есіктер мен терезелер, радиаторлар мен орталық жылыту қазандықтарының өндірісі өңірдің ЖҚҚ дамуына елеулі үлес қосты.

2018 жылғы деңгейге қатысты нақты мәнде көрсеткіштің оң өсімі **Нұр-Сұлтан** қаласында - 154,1%, **Ақмола облысында** - 145,4%, **Алматы қаласында** – 142,1% және **Қызылорда облысында**-140,6% байқалады.

Нұр-Сұлтан қаласында өнеркәсіптің барлық салалары бойынша 2018 жылғы деңгейге қарағанда қалыпты өсу байқалады, оның ішінде жеңіл өнеркәсіп өнімдерінің өндірісі (754,7%): киім мен аксессуарлардың өзге түрлері, сыртқы киім мен іш киімдер, сондай-ақ негізгі фармацевтикалық

препараттар мен медициналық материалдардың (675,7%) ұлғаюы неғұрлым жоғары өсуді көрсетеді.

Ақмола облысында ЖҚҚ НКИ негізгі өсімі басқа топтамаларға енгізілмеген өзге де негізгі фармацевтикалық өнімдерді өндіру есебінен негізгі фармацевтикалық өнімдер мен фармацевтикалық препараттарды өндіру саласында (2653,6%) қамтамасыз етілді. Жеңіл өнеркәсіпте (662,3%), атап айтқанда, басқа да сыртқы киімдер мен аксессуарларды тігу, сондай-ақ аралау және сүргілеу өндірісін дамыту есебінен белсенді даму байқалады.

Ал *Алматыда* машина жасаудың негізгі технологиялық процестерінің, құрал-саймандар, өзге де металл цистерналары, резервуарлар мен контейнерлер өндірісі есебінен машиналар мен жабдықтардан басқа (987,5%) дайын металл бұйымдары өндірісінде ғана айтарлықтай өсім байқалады.

Қызылорда облысында ЖҚҚ-ның күрт өсуі әк және құрылыс гипсінің, кірпіштің, жабынқыш пен күйдірілген саздан, тауарлық бетоннан жасалған өзге де құрылыс бұйымдарын, жеңіл өнеркәсіп өнімдерін (630,4%), сусындар өндірісі 364,5% есебінен өзге де металл емес минералдық өнімдер өндірісінде (2975,5%) байқалады.

9 кесте. Өңірлер бөлінісінде номиналды және нақты мәнде өңдеуші өнеркәсіптегі жалпы қосылған құнның көлемі

	Өңір	2018 <i>млрд теңге</i>	2020 <i>млрд теңге</i>	Қаңтар- наурыз 2021 ж., <i>млрд теңге</i>	Қаңтар- наурыз 2021/2020 жж., %	Қаңтар- наурыз 2021/2018жж „ %
	Қазақстан Республикасы	7 065,1	9 290,0	2360,0	107.5	119.2
1	Ақмола	347	560,7	132,4	112.1	145.4
2	Ақтөбе облысы	325,1	351	102,8	106.2	115.7
3	Алматы	630,5	853,9	243,4	115.8	128.0
4	Атырау	328,7	411,9	95,2	83.6	111.5
5	БҚО	126,8	134,2	24,8	89.0	123.6
6	Жамбыл	200,2	291,4	66,1	108.3	108.5
7	Қарағанды	1 466	1 951,8	571,8	102.8	94.7
8	Қостанай облысы	286,4	544,3	137,3	113.6	164.2
9	Қызылорда	81,2	101,7	21,5	109.7	140.6
10	Маңғыстау	107,0	137,4	26,4	104.9	112.5
11	Павлодар облысы	782,5	872,9	198,3	104.6	111.4

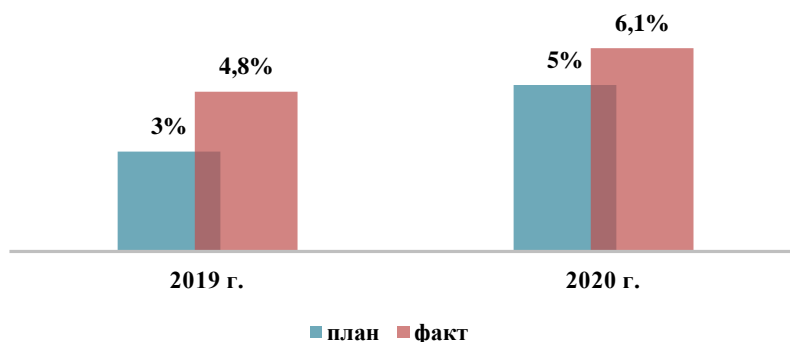
	Өңір	2018 млрд теңге	2020 млрд теңге	Қаңтар- наурыз 2021 ж., млрд теңге	Қаңтар- наурыз 2021/2020 жж., %	Қаңтар- наурыз 2021/2018жж ,, %
12	СҚО	117,3	164,7	36,5	113.1	128.4
13	Түркістан	165	188,1	45,4	96.9	117.5
14	ШҚО	821,7	1 086,3	247,8	100.0	115.2
15	Нұр-Сұлтан қ.	300	493,4	115,5	128.3	154.1
16	Алматы қ.	487,8	639,2	180,6	124.9	142.1
17	Шымкент қ.	491,9	507,1	113,9	112.9	124.9

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ

өңдеуші өнеркәсіп салаларын технологиялық дамыту және цифрландыру жөніндегі міндеттер шеңберінде

10) 2020 жылы цифрлық технологияларды пайдаланатын өңдеуші өнеркәсіптегі ірі және орта кәсіпорындардың үлесі **6,1%** құрады, бұл жоспарлы мәннен 1,1 п.т. асып түсті (**2020 жылға жоспар - 5%**).

12 сурет. 2019-2020 жылдары цифрлық технологияларды пайдаланатын өңдеуші өнеркәсіптегі ірі және орта кәсіпорындардың үлесі

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ

Цифрлық технологияларды пайдаланатын өңдеуші өнеркәсіптің жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарының үлесі бойынша келесі өңірлер көшбасшы орында (12 сурет):

- **Павлодар облысы (11,1%)** мұнай өнімдері мен қара және түсті металлургия өнімдерін шығаратын кәсіпорындар есебінен;

- **ШҚО (10,5%)** басқа да дайын өнімдер, негізгі асыл және түсті металдар, басқа да металл емес минералды өнімдер мен тамақ өнімдерін шығаратын кәсіпорындар есебінен;

- **Қарағанды облысы (9,2%)** сусындар, қара және түсті металлургия,

химия өнеркәсібі өнімдерін, сондай-ақ машиналар мен жабдықтардан басқа дайын металл бұйымдарын шығаратын кәсіпорындар есебінен.

Бұл ретте, 2019 жылмен салыстырғанда БҚО-да цифрлық технологияларды пайдаланатын өңдеуші өнеркәсіптегі ірі және орта кәсіпорындар үлесінің 8,3% (+4,6%) дейін қара металлургия және машина жасау өнімдерін шығаратын кәсіпорындар есебінен және Нұр-Сұлтан қаласында машина жасау кәсіпорындары есебінен 8,1% (+4,8%) дейін өсуі байқалады.

Ең төменгі көрсеткіш Алматы (5,1%) және Жамбыл (4,2%) облыстарында тіркелген.

10 кесте. 2020 жылдың қорытындысы бойынша өңірлік бөліністе цифрлық технологияларды пайдаланатын өңдеуші өнеркәсіптегі ірі және орта кәсіпорындардың үлесі

Регионы	2019	2020	Изменение
Республика Казахстан	4,8%	6,1%	1,3%
Павлодарская	7,4%	11,1%	3,7%
ВКО	6,7%	10,5%	3,8%
Карагандинская	7,5%	9,2%	1,7%
ЗКО	3,7%	8,3%	4,6%
г. Нур-Сұлтан	3,3%	8,1%	4,8%
Атырауская	11,1%	7,7%	-3,4%
СКО	6,7%	7,1%	0,4%
Костанайская	7,3%	7,0%	-0,3%
г. Шымкент	7,4%	6,5%	-0,9%
Мангистауская	5,3%	5,6%	0,3%
Ақмолинская	5,9%	5,4%	-0,5%
Ақтөбинская	5,1%	5,3%	0,2%
Алматы	3,7%	5,1%	1,4%
Жамбылская	4,2%	4,2%	0,0%
Қызылординская	-	-	-
Түркістанская	-	-	-
г. Алматы	-	-	-

Дереккөз: ҚР СЖРА ҰСБ